

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program Výtvarná umění
Ateliér malířství II /škola Vladimíra Skrepla | AVU
/ škola Vladimíra Skrepla

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**PŘIJMI STRANU ZLA
TAKE A SIDE OF EVIL**

Vypracoval: Šimon Sýkora
Vedoucí diplomové práce: Vladimír Skrepl
Oponent diplomové práce: Pavel Šplíchal

Akademický rok 2018/2019

„Painting Hitler today is like making comedies about World War II.“

- Wilhelm Sasnal

Svou diplomovou práci vnímám jako synchronizaci dvou na sobě zdánlivě nenavazujících cyklů. Ačkoli tématicky na sebe nejsou vázané, určitá spojnice zde existuje – v první řadě ta, že jedno vychází z druhého. Jedním (a zároveň prvním) z těchto cyklů je malba.

V rámci svého studia na AVU jsem prošel několika různými ateliéry a zahraničními stážemi, vždy s primárním zaměřením na malbu. V té se, narozdíl od své ostatní tvorby, nepohybuji na politické rovině. Do určité míry navazuji na temnou figuraci klužské školy, které jsem se ale vzdálil studiem v Rumunsku a hledal jsem jiná východiska své vizuality. Postupem let docházím k jasnějšímu zredukovanému výrazu, se zájmem o lehkost obrazu. Figurace mých obrazů je zásadně ovlivněna mým pobytem na Taiwanu, který jsem absolvoval v rámci studia předposledního ročníku na AVU. Pracuje s estetickými prvky, které jsou prosáklé lokální taiwanskou popkulturou – anime, počítačové hry, reklamy a technologie.

Můj primární zájem v oblasti malby je dlouhodobě směřován k propojování figury a abstrakce, která má za cíl vzbuzovat v pozorovateli určitý pocit, spíše než klást si konkrétní otázky. Pociť, jenž do svých obrazů nejčastěji promítám – a zároveň se snažím předat, je melancholie. Důležitost tohoto pocitu vnímám ve dvou rovinách: Za prvé v rovině osobní a v rovině společenské.

V osobní rovině jde o vyjádření určitých emocí, které jsem schopen pojmenovat skrze obraz víc než skrze slova a moje malířská tvorba potom nabývá určitého sebe-terapeutického významu. V rovině společenské vnímám vzbuzování pocitu melancholie jako symbolický nástroj pro vyjadřování jiných hodnot, než těch materiálních. V tomto momentu právě pociťuju jakousi spojnici mezi svou malířskou praxí a následnou tvorbou. Cítit a zprostředkovávat melancholii pomocí obrazů není jakkoli účelové a nesměřuje ke konkrétnímu cíli a stejně tak vnímám svojí performativní praxi. Její účel není konkrétní. Ačkoli se jedná o scény odehrávající se na politickém pozadí, moje postavení v těchto vystoupeních je pro diváka záměrně těžko čitelné. Mé vlastní postoje jsou skryté, svým způsobem jenom zprostředkovávám pohled do subkultury, se kterou se nediskutuje, pro kterou je svět zjednodušen do pár hesel a je snadno ovladatelná skrze svoje vlastní nejistoty. Ocítám se uvnitř davu, se kterým nemám žádné spojení. Překonávám vlastní strach nejen z odhalení, ale i strach z vlastní trapnosti, které dávám volný průchod a nechávám ji vylézt na povrch. Přistupuji k davu s motivací trapnost obnažit a sám sebe z ní nevyjímat.

Během svých akcí nepracuji tradičním způsobem s rolí aktéra a diváka. Mé intervence mají relativně nenápadný charakter, který reaguje na chování davu a nemá jasně vymezené hranice. Pro práci v davu je charakteristická fyzická blízkost a nedobrovolný kontakt zúčastněných.

Výsledkem těchto performancí jsou krátká kvazidokumentární videa komediálního charakteru, která místy přecházejí do děsivých konotací. Práci s videem navazuji na svá někdejší studia oboru multimedií, jenž jsem absolvoval na Fakultě umění a designu v Plzni, kde jsem se videem zabíral a který ve své současné tvorbě doplňuji o performativní prvek.

Na většině svých interakcí spolupracuji s umělcem a absolventem AVU Martinem Kyrychem. Ve videích se s Martinem stylizujeme do určitých postav a rolí, které během výstupu naplňujeme. Důležitou součástí performance jsou pro mě rekvizity, za něž se můžu částečně schovat v situacích, ve kterých se pohybuji za hranicí vlastního komfortu a oprostít se od svých vlastních emocí navázaných na danou situaci. Skrze tyto rekvizity se sám pro sebe stávám více hercem a méně účastníkem toho, co se kolem mě odehrává. Např. na akci „Berlička“ (Setkání Marine Le Penn, Geerta Wilderse a koncert kapely Ortel na Václavském náměstí pod taktovkou Tomia Okamury, v rámci kampaně pro volby do evropského parlamentu) jsme používali ortopedické berle, které nám současně umožňovaly volnější průchod davem.

První intervence, kterou jsme společně podnikli, proběhla na demonstracích během 17. listopadu, kde jsem vystupoval v přestrojení za pravického sociologa Petra Hampla. Pod vlivem psychedelických látek jsem se připojil k protestům v centru Prahy. Pro užití těchto látek jsem se rozhodl za účelem odpoutání se od vlastního vědomí a těla a potlačení své vlastní racionality. Během demonstrace jsem používal stíratelnou destičku a fixu, zpočátku k ventilování proruských hesel či propagaci zbraní, které se postupně změnily ve změť absurdních slovních spojení, jež odrážely mou změnu vědomí a ztracení sebe sama v rozhořčeném davu. Video končí marnou snahou nakreslit portrét Václava Havla, uprostřed plného Staroměstského náměstí, kde z pódia promlouvá jakási univerzální postava české kultury.

Druhou přímou akcí byl vánoční večírek na Opatově, který pořádalo Sdružení přátel bílého heterosexuálního muže. K mému překvapení bylo osazenstvo tvořeno klíčovými postavami lokální islamofobní scény. Akce spočívala v mém přitakávání, vygradovaném bušení do stolu a zkoumáním, které mé vyhrčené názory budou pro okolí ještě přípustné. V závěru videa společně s Janou Yngland Hruškovou tleskáme do rytmu písně Kaťuša. Třetí video je záznamem z již zmíněné akce pořádané hnutím SPD, na kterém vystoupila i Marine Le Pen či kontroverzní skupina Ortel. K těmto videím dokumentujícího charakteru jsem připojil i jeden inscenovaný video-film, který má odlišnou estetiku a je inspirovaný motivačními videi vlasteneckých domobran. Část děje se odehrává v nelegálně vybudovaném bunkru, který v šumavských lesích kdosi před mnoha lety vyhloubil, jako únik před svým tyranským otcem.

Řadu let jsem politiku sledoval pouze z povzdálí a nenapadlo mě ji propojovat se svou uměleckou tvorbou. Svou frustraci ze stavu společenských postojů jsem ventiloval skrze satirickou stránku na Facebooku, ale internetový formát mi přestával stačit. V tomto ohledu byla pro mě určující zimní stáž v posledním ročníku studia v ateliéru hostujících pedagožek Mudy Mathis a Sus Zwick v Šalounu. Hledal jsem možnosti jak propojit svůj nekonvenční komediální přístup se svým antifašistickým postojem pomocí performativních výstupů. Ačkoli je z mých videí těžko pochopitelný, je pro mě antifašistický postoj důležitý, stejně jako je pro mě důležité zpracovávat ho z pozice studenta umění, spíše než aktivisticky. Moje infiltrace mezi islamofobní scénou nemá ani investigativní charakter, který by vedl k odhalování určitých skutečností, jako tomu bylo například u polského novináře Bertolda Kittela, který se

infiltoval mezi neonacistickou domobranu a natočil šokující videa z oslav narozenin Adolfa Hitlera či hajlování na koncertech. Přesto poskytují pohled do zákulisí známého českého xenofobního prostředí, propojeného hlavně pomocí facebooku.

Pro dokumentaci performance jsem volil metodu videa. Práce s pohyblivým obrazem mi poskytla možnost zprostředkovávat jiný rozměr, než jaký jsem schopen realizovat skrz obraz závěsný. Zatímco u malby vnímám jako zásadní vytvoření určitého pocitu, skrz video, potažmo performance, dokážu v divákovi probouzet konkrétnější asociace.

Pracovní přístup, který používám v performancích a jejich záznamech lze označit jako „performativní trolling“ a je volně inspirován tvorbou Andyho Kaufmanna nebo současného alt-right komika Sama Hyde. Z umělců je pro mě v tomto ohledu důležitou postavou např. Olaf Breuning.

Pro mě osobně je během těchto performance nejvíce problematická ambivalence, kterou cítím při sledování záznamů. Jde například o situace, ve kterých tleskám někdejšímu frontmanovi neonacistické kapely Conflict 88 a nyníjšímu frontmanovi Ortelu Tomáši Hnídkovi nebo moment, kdy v rozhovoru s neonacistou mluvím o svém dědovi jako o fašistovi, přestože v mé rodině je antifašismus silně zakódován na základě popravy jeho bratra nacistickými vojáky.

Jde o určitou diskreditaci sebe sama a následnou nutnost se s onou diskreditací vypořádat aniž bych vystoupil ze své role.

Díky zahraničním stážím jsem mohl na vlastní kůži pocítit privilegovanou pozici, kterou Baudelaire označuje termínem „flanér“. Flanér je člověk, který prochází proudícím davem, dává se do řeči s kolemjdoucími, hledá co mu dav může poskytnout. Tento postoj byl výchozím bodem mé malířské praxe posledních let, při dlouhých průzkumech měst jsem vytvářel fotografický archiv, který sloužil jako podklad pro mé obrazy. Na stážích jsem se často ocital v situacích, kdy jsem bloudil mezi neznámým s marnou snahou nacházet v něm svou pozici. Uvědomil jsem si, že tuto roli mohu nacházet snadněji v prostředí, které znám, tedy v Čechách. V tomto prostředí mi pouhé hledání malířských námětů připadalo jako nedostačující. K médiu malby jsem již nepotřeboval fotografické předlohy, došel jsem k intuitivnějšímu způsobu práce s obrazem. Důležitou spojnicí mezi tehdejšími a momentálními přístupy se stává moment osamění.

Tento pocit osamělosti má za cíl v divákovi vytvářet instalace tvořená čtyřmi obrazovkami, na jejichž pozadí jsou umístěny obrazy jakožto určitá emocionální kulisa.

FISCHER-LICHTE, Erika. *Estetika performativity*. Mníšek pod Brdy: Na konáři, 2011. Teorie (Na konáři). ISBN 978-80-904487-2-8.

FILIPOVÁ, Marta a Matthew RAMPLEY, ed. *Možnosti vizuálních studií: obrazy, texty, interpretace*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu - Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-26-8.

HAVLÍK, Vladimír, ed. *Akce a reakce: performativní aspekty v současném umění a umělecké výchově*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4619-6.

'Hitler byl gentleman, Polsko über alles!' Poláky šokovala reportáž zevnitř neonacistické scény | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy [online]. Copyright © 1997 [cit. 16.05.2019]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/polsko-neonacismus-adolf-hitler-ss-extremismus-slezsko-investigativni-reportaz_1801250630_haf

EICHLER, Dominic, Jörg HEISER a Andrzej PRZYWARA. *Wilhelm Sasnal*. New York: Phaidon, 2011. Contemporary artists. ISBN 978-0-7148-6079-4.